

โอกาสการค้าและการลงทุนไทย จากนโยบาย Belt and Road Initiative ของจีน

โดย สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (ITD) www.itd.or.th

ปัจจุบันบทบาทจีนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้โดดเด่นขึ้นอย่างมากส่วนหนึ่งเป็นเพราะจีนได้ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศที่อยู่ในแนวเส้นทางสายไหมใหม่ภายใต้ชื่อเรียกว่า “ข้อริเริ่ม BRI” (Belt and Road Initiative) ข้อริเริ่ม BRI ของจีนซึ่งครอบคลุม 71 ประเทศและร้อยละ 63 ของประชากรโลก

นับเป็นการขยายบทบาทและแสวงหาผลประโยชน์ของจีน โดยการเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ภายใต้ความพยายามที่จะสร้าง “โมเดลใหม่” ในการบูรณาการจีนกับภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและใช้ได้จริง เช่น การเชื่อมโยงระบบรางผ่านเส้นทางรถไฟจากจีนผ่านหลายประเทศไปจนถึงภูมิภาคยุโรป

การแสดงบทบาทผู้นำของจีนในระดับโลกทั้งด้านการค้าและการต่างประเทศนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ของโลกที่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะจีนจะมีบทบาทต่อการกำหนดรูปแบบทิศทางการค้าและการลงทุนโลกมากยิ่งขึ้น โดย ไทย จีน และประเทศในภูมิภาคอาเซียนถือเป็นประเทศพันธมิตรทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงที่สำคัญ

จีนถือเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยและประเทศภูมิภาคอาเซียน ทั้งการเป็นตลาดรองรับการส่งออกและเป็นแหล่งนำเข้า นอกจากนี้ จีนถือเป็นประเทศผู้ลงทุนสำคัญในไทยและประเทศอาเซียนอื่น ๆ ในด้านการค้าระหว่างประเทศ

แม้จีนจะเป็นตลาดหลักสำคัญที่สุดของไทย แต่สินค้าที่ไทยส่งออกไปจีนส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงแค่กลุ่มวัตถุดิบหรือกิ่งวัตถุดิบที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ เช่น เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง และเคมีภัณฑ์

ขณะที่ไทยนำเข้าสินค้าทุนและเครื่องมือเครื่องจักรมูลค่าสูงจากจีน เช่น สินค้าประเภทเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องจักรกล ด้วยโครงสร้างการค้าเช่นนี้ จึงทำให้ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีน จากการประสานนโยบาย ระหว่างไทยและจีน เช่น ข้อริเริ่ม BRI, Made in China 2025, GBA, กับ Thailand 4.0 และโครงการ EEC ทำให้ บริษัทจีนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการมาลงทุนในประเทศไทย

ในทางปฏิบัติ มีบริษัทจีนจำนวนมากไม่น้อยที่อยู่ระหว่างการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมาลงทุนในไทยโดยเฉพาะ พื้นที่ EEC และคาดกันว่าการลงทุนจากจีนมีส่วนสำคัญในการผลักดันโครงการ EEC ให้มีความคืบหน้าและ ประสบความสำเร็จ

ในด้านการลงทุนของจีนในไทย ปัจจุบันมี 123 บริษัทในจีนที่ได้เข้ามาลงทุนในไทย และพื้นที่ EEC เช่น หัวเว่ย ฟิชชีแอล จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเปิดเผยว่า นักลงทุนจีนและฮ่องกง มีการลงทุนใน พื้นที่ EEC เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยในปี 2561 มีการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากบีโอไอเพิ่มขึ้น 2 เท่าเมื่อเทียบกับปี 2560 ด้วยมูลค่า 42,562 ล้านบาท ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปโลหะ เครื่องจักรและชิ้นส่วนยานยนต์

ขณะที่ช่วงไตรมาสแรกของปี 2562 นักลงทุนจีนยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนใน EEC แล้วกว่า 9,600 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.8 ของมูลค่าการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนใน EEC ทั้งหมดรวม 75,097 ล้านบาท

จากผลกระทบจากนโยบาย BRI นี้ทำให้ไทยควรมีการเตรียมพร้อมมากขึ้น โดยจะต้องมีการปรับโครงสร้างสินค้า ส่งออกไปจีนอย่างจริงจัง โดยเน้นการส่งออกสินค้าสำเร็จรูปเพื่อการอุปโภคบริโภค ไปป้อนผู้บริโภคจีนให้มากขึ้น เช่น อัญมณี เครื่องประดับตกแต่งบ้าน

ซึ่งในขณะนี้ มีผู้บริโภคจีนที่นิยมสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากที่สุดในโลกประมาณ 650 ล้านคนที่สั่งซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านมือถือ จึงเป็นโอกาสดีสำหรับการปรับโครงสร้างการส่งออกสินค้าสำเร็จรูปจากไทยไปจีนอย่างจริงจังด้านการลงทุน

รัฐบาลควรปรับโครงสร้างการลงทุนในการให้สิทธิประโยชน์การลงทุนในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ และควรมีเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่รัดกุมในการส่งเสริมการลงทุนจากจีน เช่น

1.ต้องเป็นโครงการลงทุนที่จะเอื้อประโยชน์ตอบแทนให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นของไทย 2.ต้องช่วยสร้างสร้างงานและสร้างความเข้มแข็งให้คนไทย ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้วิชาชีพ เทคโนโลยีหรือในลักษณะให้มีการตั้งบริษัทลูก ที่บริหาร โดยคนไทยเพื่อสนับสนุนบริษัทแม่ เป็นต้น 3.ต้องเป็นการลงทุนที่จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและใช้วัตถุดิบภายในประเทศของไทย โดยเฉพาะด้านการเกษตรและช่วยแก้ไขปัญหาการผลิตทางการเกษตรตกต่ำในบางกรณีที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดตั้งโรงงานผลิตยางรถยนต์ภายในประเทศ โดยใช้น้ำยางดิบจากเกษตรกรชาวไทย เป็นต้น

โครงการ BRI นี้ จะเป็นการหยิบยื่นโอกาสกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ทั้งด้านการสร้างงานและการกระจายรายได้ให้กับคนในพื้นที่หากมีการค้าการลงทุนและการผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวมากขึ้น

แต่ทั้งหมดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ทั้งจากภาคประชาชน ภาคเอกชน กลุ่มธุรกิจ เกษตรกร ผู้ประกอบการขนาดย่อม ฯลฯ

เพื่อเปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลประโยชน์ในเชิงพื้นที่รวมทั้งการรับฟังข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่รู้จริงแล้วมาปรับโครงการตามความเหมาะสม

สำหรับเนื้อหารายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ดังกล่าว สามารถรับชมได้จากการสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัยประจำปี
ของสถาบันฯ “ITD Research Forum 2020 online seminar” ซึ่งรับชมย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์ www.itd.or.th และ
ITD Facebook LIVE